

دوره ششم تقنینیه

مذاکرات مجلس

شماره

۲۳۳

جلسه

۲۶۸

تاریخ تأسیس آذر

۱۳۰۵

جلسه پنجشنبه ۴

اسرداد ماه ۱۳۰۷

مطابق ۸ صفر

۱۳۴۷

مندرجات

فقط شامل مذاکرات مشروح جلسات مجلس شورای ملی

خواهد بود

پس از ختم هر جلسه کلیه مذاکرات در یک شماره منتشر میشود.

مطبعة مجلس

قیمه اشتراك

داخله ایران سالبانه ده تومان

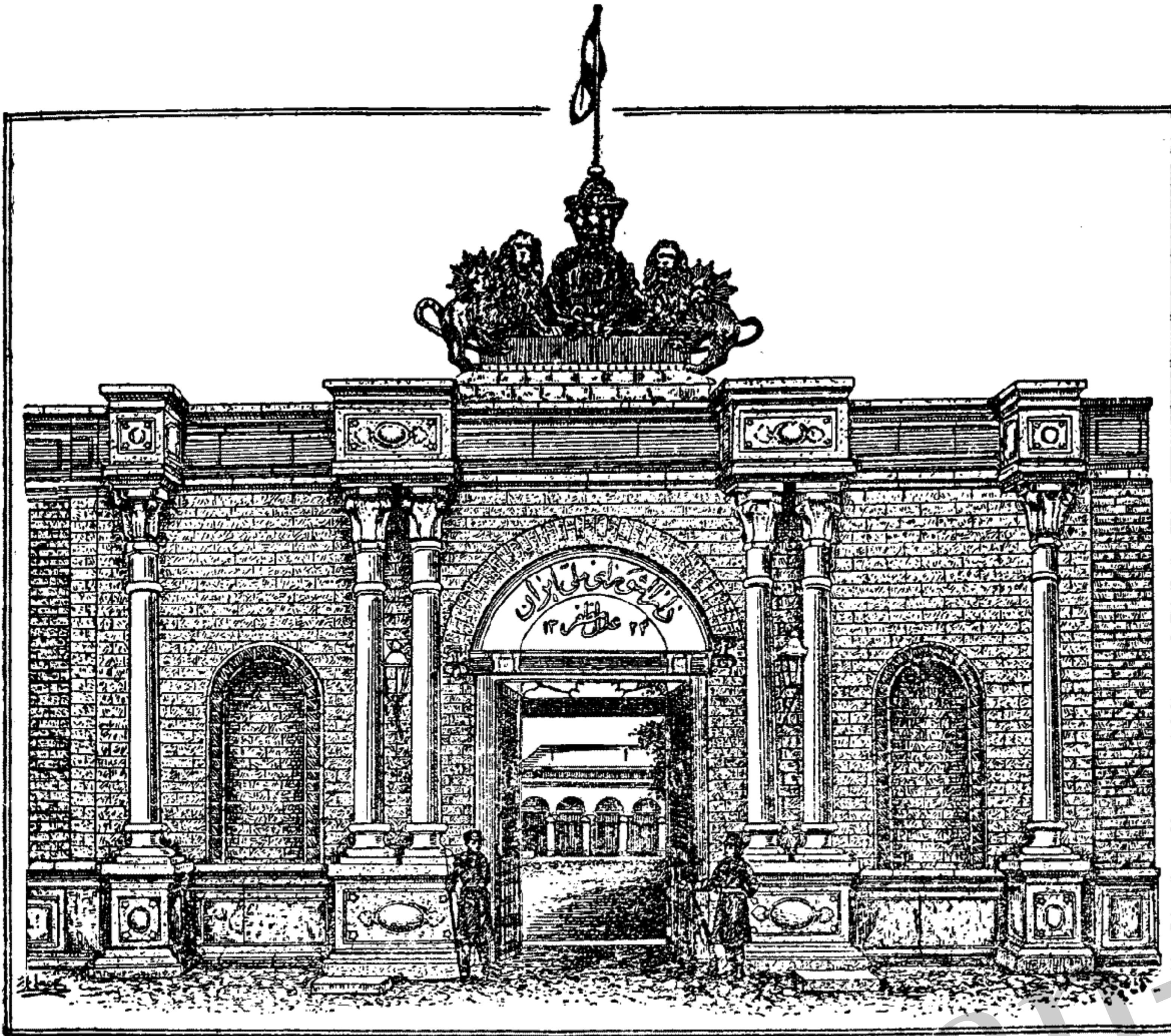
خارجه « دوازده تومان

قیمه تك شماره

يك فوان

فهرست مندرجات

ردیف	عنوان	از صفحه	الی صفحه
۱	نصیب مرخصی آقای شریعت زاده	۴۸۸۴	
۲	مذاکرات نسبت بشور اول اعطاء امتیاز انحصاری سد فاروب رمان نیشابور	۴۸۸۴	۴۹۰۰

مذاکرات مجلس

دوره ششم تقنینیه

صورت مشروح مجلس پنج شنبه ۴ مرداد ماه ۱۳۰۷ مطابق ۸ صفر ۱۳۴۷

جلسه ۲۶۸

(مجلس دو ساعت ونیم قبل از ظهر
بریاست آقای فهیمی نایب رئیس تشکیل)
و صورت مجلس یوم سه شنبه دوم
مرداد را آقای دولتشاهی قرائت نمودند

غائبین با اجازه جلسه قبل
آقایان : دکتر طاهری - دشتی - سید ابراهیم ضیاء
میرممتاز - محمدتقی خان اسعد - مقدم - آقا میرزا هاشم
آشتیانی - سلطان محمد خان عامری -

غائبین بی اجازه جلسه قبل
 آقایان : اسدی - ذوالقدر - علیخان اعظمی - شریعت زاده - آقا علی زارع - میرزا محمد تقی طباطبائی قوام شیرازی - مهدوی - امیر نیمور کلای - افسر - آقا زاده سبزواری - حاج حسن آقا ملک - لیدقوانی - اسکندری - محمد ولی میرزا - فرشی - میرزا حسن خان وثوق - حاج غلامحسین ملک - ابراهیمی
 در آمدگان با اجازه جلسه قبل
 آقایان : امیر حسین خان ایلخان - خواجوی - افخمی
 در آمده بی اجازه جلسه قبل
 آقای امام جمعه شیراز
 نایب رئیس - آقای روحی
 روحی - نماینده محترم آقای شریعت زاده را غائب بی اجازه نوشته اند در صورتیکه غالب آقایان محترم میدانند که ایشان سخت مریض هستند و قادر به آمدن در اداره نیستند
 زوار محترم کمیسیون مرخصی - خیر هائی را که راجع به آقای شریعت زاده بکمیسیون فرستاده اند تماماً تصویب شده است
 نایب رئیس - از جنابعالی توضیح نخواستند آقای ملک مدنی
 ملک مدنی - عرضی ندارم
 نایب رئیس - آقای عدل
 عدل - آقای اسکندری و فرشی را در صورت مجلس غایب بی جزه نوشته اند و حال آنکه اجازه آنها در چند جلسه پیش تصویب شده نمی دانم چرا این طور نوشته اند
 نایب رئیس - در صورت مجلس ایرادی نیست ؟
 (گفتند خیر)
 نایب رئیس - صورت مجلس تصویب شد خبر کمیسیون عرایض قرائت میشود
 (بشرح ذیل قرائت شد)
 نماینده محترم آقای شریعت زاده بر طبق تصدیق دکتر

علیم الدوله برای معالجه از ۱۸ تیر ماه يك هفته اجازه مرخصی تقاضا کرده کمیسیون با نظریه ایشان موافق اینك خبر آن را تقدیم مینماید
 نایب رئیس - رأی میگیریم به این خبر آقایانیکه موافقت قیام فرمایند
 (غالب قیام نمودند)
 نایب رئیس - تصویب شد . پیشنهادها قرائت میشود
 (بمضمون ذیل خوانده شد)
 پیشنهاد آقای اعتبار
 پیشنهاد میکنم دو فقره خبر کمیسیون بودجه راجع بانسخراج معدن شمشك و ذوب آهن در درجه اول و لایحه جنگل در درجه دوم مقدم بر دستور گذاشته و مطرح شود .
 نایب رئیس - آقای اعتبار
 اعتبار - دو لایحه از کمیسیون بودجه مجلس آمده است کاری هم ندارد يك لایحه هم راجع به جنگل است پیشنهاد کرده آن دو فقره در درجه اول و لایحه جنگل در درجه دوم جزو دستور شود و مخالف هم نیستیم که معکوس واقع شود اول لایحه جنگل باشد بعد آن دو خبر مطرح شود
 پیشنهاد آقای شیروانی
 پیشنهاد میشود لایحه جنگل در درجه اول مطرح شود
 معاون وزارت فوائد عامه - البته هر دو لایحه مربوط بوزارت فوائد عامه است و بایستی بنده در اینموقع موافقت کنم ولی آقای وزیر فوائد عامه قسمت لایحه جنگل را محتاج به يك تجدید نظری میدانند لهذا عقیده بنده این است اول لایحه معدن شمشك را مقدم بدانید بنده تلفن میکنم آقای وزیر فوائد عامه تشریف بیاورند در موقع تنفس لایحه جنگل را تجدید نظری فرمایند و برای بعد از تنفس مطرح شود
 نایب رئیس - آقای شیروانی
 شیروانی - این لایحه جنگل یکسال است در مجلس صحبتش است دو طرف هم داشته است این لایحه يك

عده طرفدار این فکر بوده اند که جنگل مطلقاً متعلق بدولت است و بکعده بعکس متعلق بمردم میدانسته اند بالاخره مردم دچار زحمت هستند و باید تکلیف قطعی مردم و دولت در این قضیه معلوم شود لایحه هم که از کمیسیون گذشته اگر آقایان مطالعه کرده باشند هر دو جنبه را رعایت کرده است که هم حقوق مردم محفوظ بماند و هم حراست جنگلها بعمل آمده باشد بنده بن دو سه روزه مخصوصاً در جرائد خوانده ام که برای راه آهن در نظر است که بکعده اشجری قطع شود و تراورس تهیه شود البته دولت این را لازم دارد و الان موقعی است که باید درخت بری شود در مملکت اگر تکلیف این لایحه معلوم نشود ممکن است هم حقوق بکعده مردم تضییع شود و دولت هم زحمت بیفتد لایحه هم دو شورى است و شور اول آن هم بیست دقیقه وقت لازم ندارد و مجدداً میروید بکمیسیون بنا بر این خواست آقای معاون هم به این قسمت موافقت فرمایند
 نایب رئیس - آقای اعتبار موافقت میفرمائید ؟
 اعتبار - بنده عرضی ندارم لکن آقای معاون وزارت فوائد عامه يك ظهاری فرمودند که این لایحه را محتاج به تجدید نظر میدانند از این جهت بنده هم اصراری ندارم
 معاون وزارت فوائد عامه - مخصوصاً چون لایحه راجع بدولت است دولت میتواند در هر موقع دست نگهدارد
 عراقی - دولت نمیتواند دست نگهدارد باید پس بگیرد
 نایب رئیس - مقصود آقای معاون را بنده نفهمیدم میخواهند لایحه را پس بگیرند ؟
 معاون وزارت فوائد عامه - اگر آقایان اصرار کنند پس میگیرم
 نایب رئیس - آقای عراقی
 عراقی - تا کنون سوابقی که ما در مجلس داشتیم این بوده که دولت دو حق برای خودش قائل بوده است یکی اینکه لایحه را بیاورد بمجلس تقدیم کند یکی اینکه

پس بگیرد ولی حالا دولت بخواهد محدود کند مجلس را که در فلان لایحه شور میکنند این تازه کی دارد اگر میخواهند پس بگیرند و الا بنده پیشنهاد میکنم جزه دستور شود .
 نایب رئیس - بالاخره نظر آقای معاون معلوم نشد معاون وزارت فوائد عامه - بنده اگر آقایان اصرار کنند پس میگیرم . بلی پس میگیریم
 آقای سید یعقوب - بنده پیشنهاد کرده بودم لایحه سد نیشابور مطرح شود
 نایب رئیس - آقای فیروز آبادی هم همین پیشنهاد را کرده اند
 روحی - بنده مخالفم
 فیروز آبادی - اجازه فرمائید بنده توضیح بدهم
 نایب رئیس - فرمائید
 فیروز آبادی - ما باید همیشه سعی کنیم که مملکت ما آباد شود و يك قسمی کنیم که احتیاجاتمان بتوسط خودمان رفع شود و باید متوجه بشیم به اینکه اشخاصی که از داخله خودمان می آیند و می خواهند يك امتیازی بگیرند با آنها مساعدت کنیم این يك لایحه ایست که قریب یکسال است در مجلس معطل است و از آنطرف هم میشنویم که يك شخص تجری رفته است و لوازم این سد را خریده است يك قسمتش را وارد کرده است و يك قسمتش در راه است و يك قسمتش هم در کار خانه معطل است در صورتیکه این شخص مهندس هم آورده و مهندسی هم کرده و اسباب رفاهیت و آسایش يك عده از فلاحین این مملکت را فراهم مینماید و همین عمل سبب تشویق دیگران میشود
 نایب رئیس - آقای روحی
 روحی - عرض میکنم بنده مخالفی به سد نیشابور ندارم ولی خاطر آقایان را متوجه میکنم به يك نکته و آن این است که کارهای عام المنفعه مملکتی در درجه اول و دوم است باید مطرح شود و البته رأی اکثریت مجلس مطاع است راجع بمعدن شمشك و سیم نقاله بنده

شخصاً طرفدار این مسئله هستم و عقیده ام این است اگر این لایحه تصویب شود ذغال سنگ در طهران بجزرواری دو تومان تنزل پیدا میکند ما اگر دو بیست هزار تومان خرج این کار کنیم در مقابل مؤسسات ما يك استفاده های زیادی از این راه خواهند کرد و همچنین سایر قسمتها هم همینطور تنزل پیدا میکند و به آبادی طهران افزوده میشود و بعلاوه این لایحه يك مدخلیت نامی با راه آهن دارد از آنطرف به نفع مملکت و به نفع راه آهن است لهذا بنده تقاضا میکنم که آقایان موافقت بفرمایند که این مسئله در درجه اول مطرح شود و لایحه راجع به سد نیشابور در درجه دوم واقع شود.

نایب رئیس - عده برای رای کافی نیست
روحی - بنده مخالفم را پس میگیرم مقصودم تذکری بود
نایب رئیس - لایحه راجع به سد نیشابور مخالفی ندارد؟

(گفتند خیر)

(ماده اول بشرح ذیل قرائت شد)

ماده اول - امتیاز تأسیس سد رودخانه فاروپ رمان خالصه واقع در شمال شهر نیشابور بجهت استفاده از قوه فشار آب رودخانه مزبور برای مدت چهار سال به آقای حاج کاظم علی اصغر زاده کوزه کنانی که تبعه مسلم ایران است واگذار می شود.

نایب رئیس - شور در کلیات است. آقای روحی روحی - متأسفانه نظامنامه راهی نگذاشته است برای اینکه اگر کسی نظر اصلاحی دارد جز بعنوان مخالفت بعنوان دیگری عرض کند بنده کاملاً با هر امتیازی که بداخله هم میشود موافقم ولی يك تذکری نماینده محترم آقای بامداد از چند جلسه قبل که قانون راه آهن محترمه مطرح بود دادند و بنده هم تذکر میدهم و آن این است که وزارت فوائد عامه باید دقت کند که این قبیل لوایح که بمجلس میاید جنبه عملی را در نظر بگیرند نه اینکه مثل امتیاز چاه از زمین یا فلان امتیاز امتیازش را بگیرند بگذارند توی جیبشان و عمل نمیکند و هیچ مسئولیتی هم

در بین نباشد. مجلس شورای ملی وقتش احترام دارد دولت هم همینطور حتی به قول آقای بامداد يك ثبات هم که در ادارت کار میکنند به او هم حق تعلق میگردد رب السوس را آمدم گذراندم بنده ابدأ اثری از آن ندیدم و نمیدانم تا بحال چه کرده اند امتیاز اتومبیل رانی طهران را خود بنده مخبرش بودم مقداری دقت در این موضوع تلف شد و هیچ خبری از او نیست و همچنین سایر امتیازات دیگر اگر چنانچه آقایان در خاطرشان باشد در دوره پنجم ششصد هزار تومان پول تلگراف برای امتیاز تلف دادند شد و چقدر وقت مجلس برای این امتیازات تلف شد و بی نتیجه ماند؟ عرایض بنده را تصدیق خواهند فرمود حالا هم باید در نظر بگیرند که برای آن شخصی که امتیاز میگردد پنجاه هزار تومان ده هزار تومان منظور دارند و در صندوق بگذارند که بعد از گذشتن اگر بوظیفه اش عمل نکرد بهمان اندازه که وقت مجلس و دولت را ضبط میکنند مصادر شود و الا ما امتیاز بدهیم و صاحب امتیاز عمل نکند این يك کار لغوی است و کار لغو کردن در دنیا بیهوده است و عاقل از آن اعراض دارد باید کار را طوری کرد که عملی باشد و صاحب امتیاز باید کاملاً خودش را مهیا بکند بعد امتیاز بگیرد و مقصود از عرایض بنده يك تذکراتی بشود و الا مخالفتی ندارم.

افشار - (مخبر کمیسیون) نماینده محترم تقریباً بطور ابهام شکوه از نظامنامه کردند در صورتیکه ایشان میتوانند مطابق نظامنامه در موقعی که این لایحه مطرح میشود در مواد نظر بانسان را پیشنهاد کنند و کمیسیون هم البته پیشنهاد ایشان را در نظر میگرفت و در شوری که در کمیسیون میشد اگر موافقتی داشت اصلاح میشد و آن تذکره که اخیراً دادند راجع به اشخاصی که امتیاز میگیرند در داخله مملکت يك وجهی از ایشان در صندوق ضبط شود بنده تصور میکنم که اگر این نظریه ایشان مورد توجه واقع شود دیگر احدی پیدا نمیشود که در داخله مملکت يك امتیازی بگیرد آقا تصور میکنند که اهالی این مملکت دارند مسابقه میکنند در

گرفتن امتیاز که این عقیده را اظهار میکنند ما بایستی مردم را تشویق کنیم و حتی المقدور يك تسهیلاتی برای آنها قائل شویم نه اینکه این قبود سخت را به ایشان قائل شویم بالاخره بنده با این قسمت کاملاً مخالفم ثانیاً يك تذکری هم راجع به اتومبیل رانی شهر دادند این را نباید فراموش کرده باشند که لایحه آن را در کمیسیون بودجه دولت پس گرفت بناء علیه این اعتراض ایشان هیچوجه وارد نیست

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

نایب رئیس - رأی گرفته میشود بشور در مواد آقایان موافقین قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد

(ماده اول بشرح سابق قرائت شد)

نایب رئیس - آقای روحی

روحی - بنده موافقم

نایب رئیس - آقای عمادی

عمادی - بنده موافقم

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - موافقم

نایب رئیس - آقای عباس میرزا

عباس میرزا - بنده میخواستم يك سئوالی از آقای

مخبر بکنم این امتیازی که داده میشود این اراضی که باین زمین سد واقع میشوند آنهاست که يك حقاچه دارند چه ترتیبی برای آنها داده اند؟ زارعینی که در زیر دست هستند در آنجا يك حقاچه دارند آیا بعد از گذشتن این امتیاز برای آنها مانعی خواهد بود یا نه؟

مخبر - در جواب فرمایش نماینده محترم توجهشان می دهم مدلول ماده دو

نایب رئیس - آقای یاسائی

یاسائی - در ماده اول مینویسد رودخانه فاروپ رمان

خالصه مطابق اطلاعی که بنده دارم این رودخانه تمامش

خالصه نیست و یکمقدار کمیش خالصه است. حالا ما يك

رودخانه را که يك عده مالك دارد در ماده اول بیایم و تصویب کنیم خالصه است بنده نمیدانم این چه طور میشود بنده خودم رفته ام و این رودخانه را دیده ام يك قسمت كوچکش مال دولت است بقیه متعلق بمردم است شما چطور مینویسید خالصه؟ و بالاخره بنده تعجب میکنم از اینکه مجلس چطور میتواند رای بدهد به اینکه املاك مردم خالصه است

مخبر - عرض میکنم دولت این لایحه را آورده و کلمه خالصه را در اینجا قید کرده است اگر يك چشمه هائی هستند که در اثر جمع شدن آنها تشکیل يك رودخانه میشود و از يك دهاتی میگردد آن ده اگر خالصه است جزء خالصه است ولی اگر در بالای رودخانه یا مابین رودخانه يك املاکی هست که متعلق به اشخاص است و از این آب مشروب میشود مربوط به این قسمت نیست بعلاوه آقا متعرض شدند که این رودخانه خالصه نیست ولی يك دلیلی برای خالصه نبودن آن ذکر نکردند

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

آقا سید یعقوب - بنده مخالفم

نایب رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب - اینجا يك فرمایشی آقای یاسائی

کردند که بایستی درش دقت کرد این چیز غریبی است اگر بنشیند که ملك اربان و مال مردم باشد چطور مجلس میاید اجازه میدهد که سد به بسندند دولت چه حق دارد؟ مجلس چه حق دارد در صورتیکه چشمه سار مال من باشد مال خطیبی باشد بیاید و این کار را بکنند اگر يك چنین چیزی باشد این لایحه بکلی موضوع ندارد موضوع بودن این لایحه فرع بر این است که دولت مالك باشد چطور میآید و این لایحه را پیشنهاد میکنند و اگر اینطور است پس باید این لایحه برود بکمیسیون و وزیر مالیه وزیر فوائد عامه بیایند بنشینند اصلاح کنند

نایب رئیس - آقای عمادی

عمادی - البته آقا متوجه هستند به اینکه این لایحه

شور اولش است و آقایان میتوانند نظریاتی که دارند پیشنهاد کنند تا در شور ثانی اصلاح شده باشد معاون وزارت فوائد عامه - چنانچه آقایان ماده هشت این لایحه را ملاحظه فرموده باشند دیگر اشکالی باقی نمی ماند در ماده هشت مینویسد در صورت فروش خالص فاروپ رمان معامله مزبور بهیچوجه محل این امتیاز نخواهد بود. این در قسمتی است که اخصاصه است و ملک دولت است ماده دوم را هم اگر ملاحظه فرمائید جواب این قسمت را میدهد.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است
نایب رئیس - پیشنهادها قرائت میشود
(بشرح ذیل قرائت شد)

پیشنهاد آقای یاسائی

بنده پیشنهاد میکنم که خالصه از ماده يك حذف شود
پیشنهاد آقای دهستانی - بنده پیشنهاد میکنم لفظ خالصه از ماده يك حذف شود
نایب رئیس - ماده دوم
(بشرح ذیل خوانده شد)

ماده دوم - سد مزبور طوری باید احداث شود که تغییری در مجرای رودخانه حاصل نشده و با استفادات مختلفه که ناقبل از احداث سد از رودخانه بعمل میامده است ضریبی وارد نسازد.

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب
آقا سید یعقوب - موافقم
نایب رئیس - آقای فرمند
فرمند - موافقم
نایب رئیس - آقای شیروانی

شیروانی - عرض میکنم این ماده خیلی بطور اطلاق نوشته شده. بنده این را به مخبر محترم تذکر میدهم که بایستی نوشته شود احداث سد بایستی طوری باشد که بواسطه احداث آن سد تغییری در مجرای رودخانه حاصل نشود و الا هر سال باران می آید و ممکن است مجرا را تغییر دهد.

مخبر - پیشنهاد فرمائید کمیسیون در نظر بگیرد جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است
نایب رئیس - ماده سوم
(بشرح ذیل خوانده شد)

ماده ۳ - صاحب امتیاز میتواند مجاناً و بلاعوض از اراضی بئر دولتی واقعه در بسز و نشیب طرفین رودخانه بقدر لزوم برای احداث سد و کارخانجات و عمارات لازمه استفاده نماید

نایب رئیس - مخالفی ندارد؟
بعضی از نمایندگان - خیر
نایب رئیس - ماده چهارم
(بمضمون ذیل خوانده شد)

ماده ۴ - صدی پنج عایدات خالص کارخانجاتی که بوسیله بستن سد و تحصیل قوه فشار آب رودخانه تحصیل میشود باید همه ساله بجزایر دولت عاید گردد
نایب رئیس - آقای ملک مدنی
ملک مدنی - بعقیده بنده این ماده چهارم در این لایحه زائد است و بایستی حذف شود وقتی امتیاز يك صدی میدهد بیک کسی دیگر نباید استفاده بکند. زیرا استفاده اش هم چیزی نیست بعلاوه این مخالف آن اصلی است که میفرمایند اشخاص را باید تشویق کنیم که بیایند امتیاز بگیرند این است که بنده با این ماده مخالفم و پیشنهاد حذف میکنم.

نایب رئیس - آقای شیروانی
شیروانی - مخالفم
نایب رئیس - آقای احتشام زاده
احتشام زاده - بنده هم مخالفم
نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده موافقم و مخالفم با آن نظری که آقای شیروانی و آقای ملک مدنی اظهار داشتند. ما اینجا مدافع عموم هستیم خود صاحب امتیاز آمده است اینطور قبول کرده است ما باید طرفدار خزانه باشیم این منافع بر میگردد به خزانه بعد از آنکه خودش قبول

کرده است ...

شیروانی - مجبورش کرده اند
آقا سید یعقوب - ما باید رعایت خزانه مملکت را بکنیم
نایب رئیس - آقای احتشام زاده

احتشام زاده - البته نماینده محترم تصدیق میفرمایند که در مملکت ما این قبیل مؤسسات ضرورت دارد و بهر اندازه که ممکن است ما باید تشویق کنیم و بلکه بنده شخصاً معتقدم که بایستی دولت يك اعتباری از مجلس بگیرد و جایزه بدهد باین قبیل اشخاص و اینکه نماینده محترم فرمودند خود صاحب امتیاز قبول کرده است دیگر ما نباید کاسه گرم تر از آتش باشیم عرض میکنم این قبیل امتیازات نمونه و سرمشق است برای امتیازات دیگر که در آینه مردم میخواهند بگیرند این قبیل امتیازات وقتی در جرد درج میشود مردم می بینند که دولت مداخلاتی میکند قطعاً مردم میترسند چون دولت وقتی که بنا شود صدی پنج از يك مؤسسه بگیرد قطعاً برای تشخیص این صدی پنج ناچار است يك دفتری ترتیب بدهد و يك مداخلاتی بکند و این قبیل چیزها اسباب میشود که اشخاص رغبت نکنند بیایند امتیازات عام المنفعه بگیرند. آقا میفرمایند بایستی رعایت خزانه را بکنیم بنده عقیده ام این است که رعایت مملکت و منافع مملکت مقدم است بر خزانه و اگر چیزی بگیرند بهتر از این است که يك صدی پنج از عایدات يك مؤسسه بگیرند که معلوم نیست در سال چقدر میشود و شاید مخارج وصولش هم بیش از آن مبلغ بشود از این جهت بنده مخالفم و پیشنهاد حذف این ماده را کرده ام.

نایب رئیس - آقای یاسائی
یاسائی - مخالفم
نایب رئیس - آقای عمری

عمری - عرض میکنم يك اشتباهی در اینجا وارد شده و آن عبارت از این است که البته هیچکس مانع ایجاد موجبات تشویقات از برای جامعه و ملت که مستلزم بزرگترین مصالح ثروت مملکت است

نیست. این محقق است. این مطلب محل بحث نیست. چیزی که هست این است که در موقعی که خود صاحب کنترات با دولت مذاکره کرده و خودش قبول کرده دیگر شما نمیتوانید بودجه را به بخشید.

نایب رئیس - آقای شیروانی

شیروانی - بنده استفاده میکنم از مذاکره در اینجا و مخصوصاً آقای آقا سید یعقوب را که فوق العاده علاقه مند باین قبیل مطالب هستند تذکرشان میدهم که اولاً در هیچ کجای دنیا مالیات بر عایدات صدی پنج نیست در جاهای دیگر هم که مالیات بر عایدات وضع کرده اند از صدی يك تا صدی دو تجاوز نکرده. ما هنوز يك همچو مالیاتی نداریم و يك مؤسسات اقتصادی نداریم آمده ایم مالیات بر عایدات را حد اکثرش را گرفته ایم و صدی پنج قرار داده ایم. هیچ جا از صدی يك تا صدی سه تجاوز نکرده و اگر لایحه را هم که دولت (در موقعی که امر بکتابها این جا بودند) و راجع بمالیات بر عایدات آورده بود ملاحظه فرمائید می بینید که شروع میشود از صدی سه تا صدی پنج ولی این جا حداکثر آن را قرار داده اند دو اینک این را جزو جرائم قرار داده اند در نظمی هم برید حبسش کنید يك کسی میخواهد در این مملکت کار اقتصادی بکند دولت گاویش را می فشارد و صدی پنجش را میگیرد در صورتیکه همانطور که آقای احتشام زاده فرمودند بایستی يك اجازه باین اشخاص بدهند. بنده مخالف نیستم که يك اشخاص سرمایه داری اساساً باید مالیات بدهند و برای يك کسی که سد ایجاد میکند و مسلماً از افراد سرمایه دار این مملکت است يك حقی قرار بدهند که بدولت بدهد ولی در صورتیکه این سرمایه موجود شود در مملکت و يك مالیات بر عایدات عمومی وضع شود البته آن يك نفر آدم سرمایه داری هم که آمده سد ایجاد کرده که مشمول آن مالیات خواهد شد ولی اختصاصاً برای يك کسی که میخواهد بیاید يك سدی در خراسان ایجاد کند آنهم معلوم نیست که آیا منفعت بکند یا نه این را آمده اند جرم برایش قرار داده اند سیم این که این

را به آقای آقا سید یعقوب تذکر میدهم که یکی از مباحثه های اساسی زندگی نشر ایجاد یک همچو مؤسسه است در مملکت امروز دنیا روی قوه برق زندگانی میکند گفتگوی کارخانه و چراغ تنها نیست اساس زندگانی بشر روی قوه است مخصوصاً قوه برق. یک نفر از تجار ما پیدا شده که اتفاقاً این فکر برای او تولید شده در صورتیکه متأسفانه این افکار در دماغ پول دار های ما پیدا نشده با اینکه بقدری مشکلات در مقابلشان هست که همیشه فرار میکنند ولی این را مکرر آقای آقا سید یعقوب در خارج گفته اند که بالاخره این مملکت وقتی زرقی می کند که امتیازات به اتباع داخله داده شود و بوسیله آنها سرمایه خارجی باین مملکت آمده زرقی اقتصادی بکند تا سایر معایب رفع شود ولی تا این مردم این اندازه کرسنه هستند آن روحی که بنده و شما توقع داریم در کله و دماغ آنها موجود نخواهد شد. بگذارید آقا این مملکت سیر شود آنوقت سایر اصلاحات هم میشود

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

نایب رئیس - سه فقره پیشنهاد است قرائت میشود (شرح ذیل خوانده شد)

پیشنهاد آقای ملک مدنی

پیشنهاد میبایم ماده ۴ حذف شود

پیشنهاد آقای احتشام زاده

پیشنهاد میبکم ماده ۴ حذف شود

پیشنهاد آقای یاسائی

پیشنهاد میبکم ماده ۴ حذف شود

نایب رئیس - ماده پنج

(مضمون ذیل قرائت شد)

ماده ۵ - در مدت امتیاز در رودخانه فاروب رمان اجازه تأسیس سد و یا تصرفات دیگر که از نقطه نظر فنی مزاحم سد فوق الذکر باشد داده نخواهد شد.

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - این جایک پیشنهادی آقای شیروانی و آقای یاسائی دادند حالا کار به آقای احتشام زاده ندارم

دیگری حق ندارد استفاده کند باید یک حق بدهد نایب رئیس - آقای فرمند

فرمند - عرض کنم بنده حالا خواهش میکنم که آقای آقا سید یعقوب درست گوش بعراض بنده بدهید چون اگر بعراض بنده توجه مفرمودید ملتفت میشدید و حمله نمیکردید این لغت خزانه دولت را که هی اینجا استعمال میکنند باین طوری که شما خزانه دولت را استعمال میکنید امروز (در قرن بیستم) معنی ندارد. خزانه دولت امروز این معنی را داشت که سلاطین میرفتند پول و اشرفی غارت میکردند و در خزانه دولت میگذاشتند که یک روز دیگر دوباره جنگ کنند. امروز در قرن بیستم خزانه دولت رأی مجلس شورای ملی است که در هر سال عایدات کم شود رای میدهند و مالیات را زیاد میکنند و اگر زیاد باشد رای میدهند کم میکنند. حالا میرسیم باین صدی پنجمی که شما برای خزانه دولت (که من نمی فهمم یعنی چه) میخواهید بگیرید.

آقا سید یعقوب - سوسبالیست شده!

فرمند - عرض کردم خزانه دولت رای مجلس شورای ملی است که هر سال یک بودجه بر طبق رای مجلس تهیه میشود و وقتی بودجه تعدیل شد دیگر مالیات نمی بندند بعلاوه اینطور که آقا اظهار داشتند شما میخواهید یک جریمه بگیرید از کسیکه میخواهد سد به بندد شما بگذارید سدش را به بندد بعد اگر منافی بود بر آن منافع مالیات به بندد بهر حال بنده مالیاتهای که از این قبیل لوایح می بینم نظر بنده در مملکت مشروطه هیچ معنی ندارد. حالا راجع به اصل موضوع بعرض آقایان میرسانم که سد بستن در این مملکتی که از بی آبی تمام اراضی مان لم یزرع است اگر کسی سد به بندد همانطور که آقا گفتند باید اجازه داد. این مملکت خشک شتری که هیچ درش آب نیست هر کس سد ببندد باید هشت جایزه داد این مملکت محتاج به آب است مخصوصاً روی فلات ایران اگر آب تهیه نکنند خطر دارد و ما نمیتوانیم روی این فلات زندگانی کنیم اگر سه سال

بماند نباید باید همه هجرت کنیم در آبی باید سالی سی کرور دولت خرج کند و از جاهائی که ممکن است و آب بدریاها میرود آب را برگرداند بفلات ایران. اگر در واقع ما به آبی ایران علاقه مند باشیم باید هر چه میتوانیم آب و بخار تهیه کنیم حالا یک کسی آمده است برای ما یک سدی احداث میکند برای آمدن و شد ما یک راهی تأسیس میکند با و بگوئیم تو بیا صدی پنج بده! بنده عقیده ام این است که در این قبیل موارد بایستی فوق العاده مجلس شورای ملی و دولت استقبال کنند از این قبیل اقدامات من تعجب میکنم از دولت که این جا صدی پنج برای یک امتیازی که هنوز درست نشده منظور کرده است که بگیرد این هیچ مورد ندارد مخصوصاً از نقطه نظر امتیازات اتباع داخله. آقای بامداد یک فرمایشی فرمودند که بنده نه پسندیدم فرمودند که وقت مجلس شورای ملی تلف میشود و یک امتیازی میدهد و بعد عمل نمیکند خبر آقا ما وقتان تلف نمیشود چه وکیل باشد چه وزیر باشد باید وقتان را این جا تلف کنیم که امتیاز بدهیم تمامش را عمل نکنند و نایش را عمل میکنند از ده تا هشت نای آن را عمل نکنند و نایش را عمل کنند باز بنفع مملکت است.

مخبر - از بیانات نمایندگان محترم تمایل و عدم تمایل نمایندگان محترم نسبت بدلول این دو ماده کاملاً معلوم شد پیشنهاد ایشان را بدهند در کمیسیون تمایل اکثریت آقایان در نظر گرفته میشود و اصلاح میشود.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

پیشنهاد آقای احتشام زاده

پیشنهاد میکنم در ماده پنج بعد از عبارت مزاحم سد فوق الذکر اضافه شود و منافع صاحب امتیاز از این سد.

نایب رئیس - ماده شش

(شرح ذیل قرائت شد)

ماده ۶ - فروش یا رهن یا اجاره یا هر قسم معامله دیگری که این امتیاز یا مؤسسات مربوطه باین را

باتباع یا مؤسسات خارجی منتقل تواند نمود ممنوع است و موجب الغای امتیاز و ضبط کلیه مؤسسات و کارخانجات مربوطه بان خواهد بود.

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده با اصل ماده موافقم که يك امتیازی را که میدهم بخصوص در يك ولایاتی که جهانی درش هست باید يك ملاحظاتی بکنیم اما اینکه مینویسد ضبط کلیه مؤسسات بعد هم بقول آقای شیروانی در نظمیة حبس بشود بنده عقیده ندارم ما همینقدر باید بطور کلی این را منع کنیم آن را هم که منع کرده ایم دیگر این قسمت ها را بیائیم رأی بدهیم بنده عقیده ندارم بنده بقدر امکان میخواهم اصل قانون اساسی محفوظ باشد اموال مردم را چطور میشود مصادره کرد؟ مال مال مردم است مگر این که بگوئیم اگر این طور کرد امتیاز ملغی است بنده با این اندازه موافقم.

نایب رئیس - آقای فرمند

فرمند - آقای آقا سید یعقوب مخالفت جدی فرمودند و بنده موافقم که همینطور که کمیسیون ماده را تنظیم کرده است خیلی خوب است

نایب رئیس - آقای شیروانی

شیروانی - عرض کنم فوراً این ماده در غالب امتیازات دیگر هم هست ولی عقب سر او يك ماده هم فوراً وضع میکردیم که صاحب امتیاز بتواند تأسیس شرکت کند و سرمایه خارجی بیاورد ولی انتقالش را بخارجی منع میکردیم. عجباً این انتقال بخارجی را منع کرده ایم و بفرمائید آقای آقا سید یعقوب فقط چیزی که باقی مانده اعدامش است این جا همیشه صحبت شده که مطابق قانون شرکت ها و تجارت صاحب امتیاز میتواند شرکت سهامی تشکیل بدهد ولی البته امتیاز انحصاری را نمیتواند بغير انتقال بدهد ولی حق شرکت را باید داد

نایب رئیس - آقای احتشام زاده

احتشام زاده - مخالفم

لغو است يك شخصی که امتیاز گرفته و عملیاتی کرده و کاملاً مطابق مدلول این قانون عمل بامتیاز کرده ممکن است عین این را واگذار کنند يك تبعه خارجه. ما بهیچ وجه نباید کاری بکنیم که در این مملکت که فقر مالی و اقتصادی و تجارتي هست استیلای اقتصادی خارجه پیدا شود لهذا عقیده بنده این است که آقایان پیشنهاداتی که دارند در اطراف پیشنهادشان يك دقتهای کاملی بکنند پیشنهاد بیاید در کمیسیون و در کمیسیون هم در این قبیل مواد باید دقت شود علاوه در مملکت ما تازه کاپیتولاسیون لغو شده در مهالك دیگر که کاپیتولاسیون هیچوقت وجود خارجی نداشته و سرمایه هنگفت دارد و دنیا روی سرمایه دارد اداره میشود برای حفظ امتعه داخلی تعرفه های گمرکی منعی میگذارند برای اینکه سرمایه های داخلی خودشان بتوانند کار کنند ما نمیتوانیم در بهای اقتصادی مملکتان را طوری روی سرمایه داران خارجی باز کنیم که بالاخره ملت ما را از اینهم گذار کنند

نایب رئیس - آقای احتشامزاده

احتشام زاده - در يك موقعی مملکت ما طوری بود که حق میداد ما بگران باشیم از اینکه اتباع خارجه در امور اقتصادی ما دخالت کنند ولی امروز بحمدالله با قدرت دولت و این رویه که تمام اتباع خارجه و مؤسسائی که در مملکت ایجاد میشود تابع مقررات و قوانین داخلی هستند بنده گمان میکنم که این نگرانی و این وضعیت دیگر مورد ندارد و بعقیده بنده برای تأسیسات اقتصادی و مؤسسات عام المنفعه که جنبه سیاسی نداشته باشند اتباع داخله و خارجه هر دو بایستی بیایند و مملکت از وجود این قبیل مؤسسات استفاده کنند در يك مملکتی که داد میزنیم کار نیست فقر است برای جلوگیری از بیکاری و فقر بایستی يك تأسیساتی کرد که آن تأسیسات در روز های اول با این اخلاقیکه ما داریم که آشنا نیستیم با امور شرکت و گریزان هستیم از این قبیل مؤسسات و طبعاً اگر سرمایه داران خارجی بیایند در مملکت ما این مؤسسات را دابر کنند

امید است که تدریجاً اتباع داخله هم ناسی بکنند و این مؤسسات تشویق شود برای اینکه آنها خودشان شرکت کنند و مداخله کنند در تأسیسات عام المنفعه باین جهت بنده هم معتقد هستم که بایستی حتی المقدور با رعایت جنبه های سیاسی ما سعی کنیم از سرمایه های خارجی استفاده کنیم و اتباع خارجی را دعوت و جلب کنیم که بیایند در مملکت ما این قبیل تأسیسات را بکنند و مؤسسات عام المنفعه مملکت را بکار بندازند و در زندگانی اقتصادی ما يك جنبشی ایجاد کنند باین جهت بنده با کلیه قوانینی که منع بکنند اتباع خارجه را و سرمایه های خارجی را از شرکت در این تأسیسات مخالفم و يك پیشنهادی هم در این باب داده ام که اگر صاحب امتیاز بخواهد شرکت سهامی تأسیس کند برای این قبیل مؤسسات اتباع خارجه را حق داشته باشند تا میزان صد چهل از سهام را بخرند و شرکت کنند. این است که بنده مخالفم.

مخبر - بنده عقیده ام این است که يك روز در این مملکت باید معنی کلمه سیاسی معلوم شود دو نفر می نشینند دهمدیگر صحبت میکنند نالشی میرسد میگوید چه صحبتی میکنید میگوید - و بنده صحبت سیاسی میکنیم دو نفر از اینجا تصمیم میگیرند بروند تجریش میگویند صحبت سیاسی میکنند آقا میفرمایند مادام که عطای امتیاز جنبه سیاسی داشته باشد مخالفتند. اولاً باید فهمید سیاست یعنی چه در دنیا سیاست با تجارت توأم است هر جا که تجارت هست بیریق میرود و هر جا بیریق رفت سیاست آنجاست هر جا که استیلای اقتصادی پیدا شود سیاست اجنبی کاملاً در آن مملکت حکمفرماست. باید در مملکت ما سیاست اقتصادی خارجی پیدا نشود. پس بنده معنی این کلمه را که میفرمائید جنبه سیاسی نباشد نمی فهمم

نایب رئیس - آقای ملك مدنی

ملك مدنی - عرض کنم این موضوع چند بار در مجلس مطرح شده و مورد اختلاف نظر است بعضی از

آقایان عقیده دارند که باید جلب سرمایه خارجی بشود برای مملکت و مفید هم هست بعضی عقیده شان این است که مفید نیست و بنده از اشخاصی هستم که معتقدم بعضی از امورات همانطور که آقای احتشام زاده فرمودند که جنبه سیاسی نداشته باشد مضر نیست بعضی مسائل است که محسوس است جنبه سیاسی دارد نباید بعضی اشخاص را مداخله داد که محتاج نیست توضیح داده شود. و قسمت اخیر این ماده باید در کمیسیون حذف شود عقیده بنده این است و پیشنهاد هم میکنم که جلب سرمایه خارجی بقدری که از صد چهل تجاوز نکند مضر نیست بلکه مفید است مایول ندارم چه عیبی دارد که از خارج يك پرتی بیاورند و این سدهائی که لازم است بسته شود و مؤسسات عام المنفعه براه بیفتند؟

نایب رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - مخالفم

نایب رئیس - آقای زوار

زوار - عرض کنم که مطلب از موضوع لایحه خارج شد و جنبه سیاسی اقتصادی پیدا کرد بنده اولاً معتقدم مادام که خودمان سرمایه داریم سرمایه دار اجنبی را مملکت خودمان راه ندهیم ...

یاسائی - چرا؟

زوار - بنده عقیده ام این است آقای یاسائی که اگر بخواهیم رأی بدهیم باینکه بکنفر سرمایه دار اجنبی مملکت ما وارد شود و دست بثروت مملکت ما بزند خیانت کرده ایم. این عقیده بنده است حالا حضرتعالی عقیده دیگری دارید تشریف بیاورید اینجا بفرمائید بعد بنده جواب عرض میکنم و اینکه نماینده محترم آقای شیروانی فرمودند که کلمه اعدام را نمیشود نوشت بنده عقیده ام این است که اگر چیزی شدیدتر از اعدام هم باشد و بشود گنجانند باید قبول کنیم. مخالف این عقیده هم هستم که آقای فرمند فرمودند وقتان تلف نمیشود. خبر وقتان تلف میشود. ما نباید وقت خودمان را تلف کنیم. باید بگوئیم در این مدت اگر این آدم

تنهائی کار کند. ما باید از سرمایه خارجی از علم خارجی تا حدود امکان استفاده کنیم. امروز بحمدالله مملکت ما يك مملکت با قدرت مستقلی است که هیچ این مسائل خدشه و لطمه وارد نمیآورد. این است که بنده این قسمت را زائد میدانم دست صاحب امتیاز را می‌نهد و نمیگذارد هیچ نوع افدای بکند. بعلاوه بنده خاطر محترم آقای مخبر و سایرین را متذکر میکنم بنده بطوری که شنیده ام در قانون تجارت با يك قسمت قوانینی که در کمیسیون عدلیه گذشته اجازه داده شده است که شرکت های داخلی میتوانند صدی چهل و نه سهام خود را بخارج بدهند پس این ماده متناقض با آن قوانینی است که قبلاً مجلس رأی داده است ما نباید قوانینی وضع کنیم که متباین باشند. این است که بنده پیشنهاد حذف این ماده را کرده ام

مخبر - بنظر بنده هر قدر سر این ماده وقت مجلس صرف شود تلف نشده. در موقع جنک بین المللی بنده در امریکا بودم میدانید که در آنجا قریب بیست و پنج ملیون آلمانی هست که تبعه امریکا هستند وقتی جنک شروع شد گفتند ما بواسطه قبول کردن تبعیت امریکا آلمان خود را عوض کرده ایم قلب خودمان را عوض نکرده ایم بنا بر این وقتی که سرمایه خارجی بان مملکت وارد شود آن نظر سیاسی خودش را در داخله مملکت ما تغییر نمیدهد. بعلاوه آقایان تصور میفرمایند بان وسیله جلب سرمایه خارجی میشود همین اشتباهی بود که ما در موقع استخدام میسیون مالی امریکائی هم کردیم و تصور کردیم که اگر ما از امریکا ده نفر بازده نفر برای اداره مالیه خودمان استخدام کنیم سرمایه امریکائی مثل مهر میسی سببی جاری میشود به ایران سرمایه خارجه خودش بازار خودش را پیدا میکند. باید امنیت را در این مملکت همینطور که دارید تقویت کنید، امنیت قضائی داشته باشید، امنیت سیاسی داشته باشید بالاخره از هر حیث وقتی که شما ایجاد امنیت کردید اگر سرمایه خارجی محتاج شد که از مملکت شما استفاده کند خودش خواهد

آمد و شما استفاده میکنید. این را هم که نماینده محترم فرمودند که مخالف قانونی است که در کمیسیون عدلیه گذشته اینطور نیست کمیسیون عدلیه يك قانون بطور کلی گذرانده این يك قانون خصوصی است و ما مخالف نیستیم که سرمایه خارجی بان مملکت بیاید ولی مخالفیم که سرمایه خارجی رقابت خارجی جلو مؤسسات داخلی ما را بگیرد. اگر چنانچه آقایان مختصر توجهی نسبت بهمین کار خانه کبریت سازی آذربایجان که با مساعدت و معاضدت مجلس دائر شده میکنند و به بیند چه مخالفتهائی نسبت بان مؤسسه کوچک میشود آنوقت این اندازه تشویق در جلب سرمایه خارجی و مداخله در مملکت نخواهند کرد

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

نایب رئیس - آقای شیروانی مخالفید؟

شیروانی - الی عرض کنم همانطور که نماینده محترم فرمودند موضوع نظری است بالاخره يك روزی باید حل شود و طرفدار های هر کدام از این دو فکر معلوم شود کدام زیاد ترند و منطق کدام قوی تر و موردش هم در همین موارد است اگر در يك مورد حل شد آنوقت در موارد دیگر این موضوع تجدید نخواهد شد اگر مجلس شورای ملی تکلیف این ماده را با بطور اصلاح یا طور حذف معلوم کرد این يك نمونه میشود برای سایر امتیازاتی که بعد در مجلس میاید اجازه بدهید نظریات گفته شود پیشنهادات هم بشود و آقای مخبر هم دوباره دفاع کنند و ایشان را قانع کنیم که خیلی اشتباه کرده اند

نایب رئیس - آقای عمادی

عمادی - موافقم

نایب رئیس - چون عده کافی نیست مذاکرات را

ممکن است ادامه داد

عمادی - اینکه فرمودند در اینگونه امور باید

خیلی ملاحظه کرد بنده حق میدهم اما اینکه فرمودند

اینگونه امور از امور مهمه است و باید در اطراف او و امورات نظیر او خیلی صحبت کرد که از طرف دولت بی مبالائی نشود بنده کبرای فرمایشات آقایان تصدیق دارم ولی این مصدق آن کبرای نیست چرا برای اینکه آنچه لازمه ملاحظه بوده شده فقط صحبت در سر صد پنج است اختلاف در این موضوع است باز هم مجدداً می رود بکمسیون و هر کس در آنجا صحبت دارد میکند.

نایب رئیس - آقای دشتی مخالفید؟

دشتی - بلی عرض کنم در موقعی که لایحه راجع به راه آهن بین محمره و عبادان مطرح بود بنده عرض کردم که برای چه سرمایه خارجی را باید این مملکت شود جواب صحیح منطقی نشنیدم ولی شنیدم که منطبق قوی برای این کار دارد و آن این است که اول شرط وطن پرستی و خدمتگذاری مملکت این است نه سعی کنید مملکت آباد شود حالا راه آبادی چیست؟ راه آبادی بعقیده بنده در درجه اول این است که سرمایه خارجی بیاید در این مملکت. يك وقتی بنده در کلیت ملکم خوانده بودم بود مملکت ایران وقتی آباد میشود که سرمایه های خارجی بکار بیفتند.

آقای سید یعقوب - در اینجا؟

دشتی - در کلیت ملکم.

آقای سید یعقوب - الحمدلله که گور بگور شد.

دشتی - بنده آنوقت مثل آقای آقا سید یعقوب این مطلب خیلی بر خورد ولی حالا که يك قدری قوه عقلم بیشتر نمون کرده برخلاف آنوقت هستم. البته باید حقوق داخلی هارا هم ملاحظه کرد ولی شما تمام شرکت هارا مطاع قوانین داخلی کرد باید در اینصورت دیگر جای تکرار نیست. يك مسئله هم نا بحال اوده است که ما از او میترسیدیم و آن مسئله کابینه تولاسیون است که يك وقتی در این مملکت اود اما فعلاً که هیچ فرقی بین خارجی و داخلی نیست شما بچرا میترسید؟ شما الان يك کمیانی نفت جنوبی دارید که سالی چند ملیون بشما عایدی میدهد اگر این کمیان نبود شما این

که البته جنبه سیاسی دارد مثل پرواز آریولان از راه خلیج فارس یا از این قبیل. البته اگر نخواهند همچو امتیازی را بانکلیس ها بدهند بنده مخالفم ولی يك مسائل دیگری است که ابتدا بجائی بر نمیخورد مثلاً فرض بفرمائید سد نیشابور را بيك نفر تبعه روسی بدهند و امتیاز بگیرد که از آبشار آنجا استفاده کند در این جا چه سیاسی ملحوظ است. این مسئله جنبه سیاسی ندارد. اینکه فرمودند برای این کار امنیت سیاسی لازم است. ما امنیت سیاسی و امنیت قضائی و اقتصادی داریم ولی بعقیده بنده ما اگر تنها امنیت قضائی داشته باشیم کافی است که نگران نباشیم.

نایب رئیس - آقای تقی زاده

تقی زاده - به عقیده بنده این مباحثات يك قدری از موضوع خارج است. اگر بطور کلی این موضوع مطرح بود که سرمایه خارجی را باید تشویق و ترویج کرد که درین مملکت بیاید و اصطلاح ایشان بوسیله جلب سرمایه خارجی منابع دست نخورده تکمیل شود و بکار بیفتد. اگر بطور کلی این مسئله مطرح بود بنده طرف دار انحصاسی بودم که معتقدند سرمایه خارجی را باید تشویق کرد. ولی آقایان نباید در این باب اختلاف داشته باشند که اگر ما بخوایم سرمایه خارجی را در این مملکت بیاوریم یا يك امتیازی بخارجیه بدهیم باید يك لایحه بیاوریم یا يك طرح قانونی پیش نهاد کنیم که بموجب آن فلان امتیاز را فلان مؤسسه خارجی بدهیم و اسمش را صرفاً معین کنیم. ما هم دقت میکنیم و اگر مقتضی باشد البته می دهیم ولی این مطلب باین صورتی که مذاکره می شود خوب نیست. زیرا ما نباید در معنی يك امتیاز را به يك مسیو بدهیم ولی اسمش را بگذاریم آقا محمد علی و چشمه مان را هم بگذاریم نه در يك ماده و دو ماده بلکه در تمام دوازده ماده بطور غیر مستقیم امتیاز را به خارجیه بدهیم که جای آقا محمد علی را گرفته و آنوقت او را از مالیات هم معاف کنیم یا حق فلان چیز را هم بدهیم. چون هر ماده که از زیر نظر ما میگذرد

چون اسم آقا محمد علی میگذرد بخیال اینکه این امتیاز مال داخلی است همه تسهیلات را در باره اش قائل میشویم و تصور میکنیم هیچ نوع مضرتی هم برای ما ندارد يك وقت معلوم میشود که گرفته امتیاز دیگری است ما باید هر امتیازی را که بخارجیه می دهیم معلوم بشد و صریحاً اسم خودش بدهیم و اگر هم بخوایم سرمایه خارجی را در امری مداخله بدهیم باید موازنش طوری باشد که در مجموع شرکت ها کمتر از آراء داخله باشد بطوریکه تابع آراء اتباع داخله باشد این ها يك چیز هائی است که باید در نظر گرفت ولی بنده میخواهم در این جا يك چیزی عرض کنم و آن این است که يك اشتباهی در این مملکت شده و يك فکری ایجاد شده و کم کم توسعه پیدا کرده است و آن این است که همچو تصور میشود که تمام خطرات و ضرر هائی که باین مملکت وارد میشود مربوط به قضیه کابینه تولاسیون است. یعنی مربوط بحکومت قضائسی است. در صورتیکه این یکی از مخاطرات است و هزاران چیزهای دیگر هست که همین درجه برای مملکت ضرر دارد و ما ب فکر آن نیستیم و تصور میکنیم همه ز کابینه تولاسیون است. مثلاً اگر شما خرید اموال منقول و غیر منقول را در مملکت بخارجی ها اجازه بدهید یا اصول مهاجرت را قائل شوید که خارجی ها بتوانند بدون هیچ قیدی باین مملکت مهاجرت کنند این ها هر کدام يك ضرر هائی دارد که کمتر از خطر کابینه تولاسیون نیست. شما اگر قائل شوید که سرمایه خارجی بدون شرط بیاید قهری است که سرمایه داخلی را له میکند. ایشان فرمودند منابع دست نخورده را باید بوسیله سرمایه خارجی بکار انداخت اگر این اصل را بطور کلی بخوایم قائل شویم آنوقت تمام آن سوراخ هائی که مردم داخله يك لقمه نان از آن میخورند بدست خسارجیه خواهد افتاد. در کارها نه باید در طرف افراط بود و نه در طرف تقربط. کسانی که تصور میکنند سرمایه خارجی برای این مملکت مضر است و نباید باین مملکت بیاید اینهم يك

اشتباهی است برای اینکه کارهای این مملکت بی کمک سرمایه خارجی از پیش نمیرود. از آنطرف هم اگر بنا بود دروازه مملکت را همان طور که روی برادران خودمان باز میکنیم بطرف خارجی ها هم باز کنیم بدون اینکه دروازه دنی آنجا بگذاریم این هم يك معایب دارد. دولت های روس و عثمانی هم که سرمایه خارجی را در مملکت خودشان میآوردند و امتیاز می دهند آن طور نمیدهند که بداخله خودشان ضرر بزند و تمام جهات کار را می بینند و در نظر می گیرند علی ای حال به عقیده بنده این يك مسئله اساسی است که تصور میکنم هر طور که حل شود ربطی بموضوع فعلی ندارد. یعنی اساساً مادر ضمن اجازه دادن بانواع داخله نباید راد فروش و انتقال آنرا بخارجه با تمام آن اعطاهائی که باسم داخله کرده ایم باز کنیم. که او بتواند این امتیاز را بدیگری انتقال دهد ولی این هم هیچ مانع از این نیست که ما يك امتیازی را صریحاً و بطور روشن بيك نفر خارجی بدهیم. ما باید جلو استیلای اقتصادی خارجی را بگیریم و همچنین جلو استیلای سیاسی شان را بگیریم. جلو استیلا و تحکیمات قضائی شان را هم بگیریم تا کارمان حقیقتاً محکم شود. و مسئله کاپی تولاسیون هم چنانچه عرض کردم ربطی باین موضوع ندارد و نباید این مسائل را با هم مخلوط کرد ما اگر از این امتیازات می ترسیم برای این است که اگر يك وقتی بین اتباع ما و اتباع دیگران مرافعه بشود به محکمه خاصی میرویم برای این است که يك شرائط مضره اقتصادی و سیاسی دیگری در کار است که هر کدام آنها ممکن است مضراتی داشته باشد و بشئون و استقلال ما ممکن است صدمه بزند و نباید همچو تصور شود حالا که حکومت قضائی ازین رفته هر نوع امتیازی را نباید داد.

نایب رئیس - پیشنهادات قرائت میشود.

پیشنهاد آقای احتشام زاده

بصره ذیل را پیشنهاد میکنم ماده شش الحاق شود: چنانچه برای تاسیس سد و مؤسسات فرعی آن شرکت

امتیاز بخارجه بدهیم. ترس ما از این برده است که در این مملکت يك روز هائی يك امتیازات سوئی داده شده که باستقلال رشئون این مملکت صدمه وارد آورد. بود. يك چند تا امتیازی که رشئون این مملکت بود در يك روز هائی داده شد چرا؟ برای اینکه ما ضعیف بودیم اگر هم نمیخواستیم بدهیم از ما بگیرند حالا هم اگر ضعیف باشیم من به شما آقای آقا سید یعقوب قول میدهم سد نیشابور که سهل است امتیاز راد آهن این مملکت را هم خواهند گرفت همینطور که يك وقتی گرفتند. ولی اگر قوه پیدا کردید کسی نمیتواند نوری سر شما بزند و امتیازات سوء بگیرد. پس اول باید قوه تهیه کرد و قوی شد. قوه با چه تهیه میشود؟ با سرابزه و قوه پولی و اجتماعی و ملی و قضائی و روحی همه اینها را باید جمع کرد از دادن هیچ امتیازی هم نترسیم همینطور که آلمان از انگلیس ترسید و انگلیس هم از آلمان آلمان اگر سوخت بران را به کمیانی انگلیس میداد برای این بود که از او نمی ترسید. ما هم از وقتی که فهمیدیم دیگر امتیاز سوء و ضرر ندادیم. بفرمائید به بنده ما در وقتی که مشروطه ششم تا کنون کدام امتیاز را دادیم؟ از روزی که اعلان مشروطیت در این مملکت بلند شد و ملت گفت من باید حکومت داشته باشم تا حالا کدام امتیاز را بخارجه داده ایم؟

آقا سید یعقوب - راه آهن جلفا

شیروانی - آهم چه ضرر داشت بی خود میترسیدید

آقا سید یعقوب - چطور بی خود ترسیم. عملیات

رفته بود.

شیروانی - نخیر - هیچ رفته بود. برای همین منفی

بافی ها بود و آن حرفهائی که زده میشد برای این بود که مردم خوششان بیاید. بالاخره قوه را با چه تهیه تهیه کرد؟ به عقیده ما که يك دسته هستیم معتقدم قوه را از ثروت باید تهیه کرد. برای اینکه شما هر قدر بخوانید قوه تهیه کنید تا پول نداشته باشید نمی توانید. باید پول تهیه کرد، خرج کرد علم و سرمایه تحصیل کرد

بنده اجتماعی و روحی ملت را درست کرد هم این را در هم گذاشت و قوی شد. شما اگر پول دسته داشته يك میلیون سرباز میتوانید تهیه کنید ولی وقتیه که بنده از لجه فریاد خوانید که پس باید پول تهیه کرد و شایع ثروت مملکت را بخرید تا ثروت کارخانه تهیه کرد.

ما از هر حیث اردیایا عقیبیم جز همین یکی یعنی ما يك دسته ثروت و منابع طبیعی داریم که بر زمین باقی مانده و مثل سایر جاهای دنیا تمام نشده و ما باید لایقش را داشته باشیم که تکاملیم ثروت حرف نیست پول هم نیست باید اطلاع پیدا کرد غلات نیست. سنگس نیست منابع طبیعی است و آن مواد را هم بر زمین این خارج کردن يك وقتی آبی آقا سید یعقوب در مجلس بود و در وضع فطرتشانی می فرمودند این زمین را همینطور باید نگاهداشت و همینطور که دیگران برای ما گذاشته اند ما هم باید برای دیگران باقی گذاشتیم بنده با این حرف آقای حاج میرزا محمد لوهان از طرف مخالف بود چنانچه حالا هم با این فرمایش آقای آقا سید یعقوب مخالف ما باید این منابع را استخراج کرد آن استفاده کنیم یکی دیگر از چیز هائی که دیدیم آقای آقا سید یعقوب تذکر بدهم این است که این رسکائی که ما امروز در مملکت داریم زندگی بشر نیست بالاخره در خارج این مملکت حیوانات هم این طور زندگی میکنند عقیده بنده عقیده بشر زندگی است ما برای زندگی باید وطن داشته باشیم برای زندگی ثروت و قوه می خواهیم هم چیز را برای زندگیمان میخواهیم و ثروت که اصول زندگی ما درست نشده هر کاری نکنیم هیچ فائده ندارد بالاخره يك روزی باید وضع زندگانی ما درست شود و وسائل زندگی ما مثل دیگران بشود. طرز زندگی ملت شش هزار ساله دیگر در جامعه امروز فائده ندارد. باید طرز زندگانی خودمان را عوض کنیم. بقول آقای افشار که در دوره پنجم فرمودند پول و سرمایه وطن ندارد حالا ربششان گرفته که ما را بحرف در آورند بنده

هم همین حرف خودشانرا دلیل قرار میدنم و عرض میکنم که پول وطن ندارد وطن را باید با پول و با داشتن قوه حفظ کرد. این جا آقای تقی زاده فرمودند اگر فرضاً ما بخواهیم بیک مسیوئی امتیاز بدهیم خوب است مستقیماً بخودش بدهیم نه اینکه در ظاهر و مستقیم به مشهدی عبدالله بدهیم و در باطن مسائل دیگری باشد و فرمودند چون در پس پرده است ضررها دارد. آقا این حرفها و این فرضها دیگر کهنه شد مطالب را باید صریح و روشن گفت اول باید پول خارجه در این مملکت بیاید بعد علم خارجه، بعد عناوین خارجه. این ها بک چیزهائی است که بک روزی بالاخره در این مملکت حل خواهد شد.

آقای افشار کبریت سازی آذربایجان را مثل زدند و فرمودند که کار خانه کبریت سازی بواسطه رقابت خارجی نتوانست کاری بکنند همین مسئله دلیل بر این است که سرمایه خارجی ضمیمه آن نیست اگر بود دیگر رقابت نمیکرد. بنده وقتی خودم در بک کاری داخل باشم دیگر رقابت نمیکنم دولت باید کارها را بدست مردم بسپرد و مردم هم باید خارجی ها را شریک کنند تا اصلاح شود دولت باید حافظ وضعیت باشد. مردم باید در تهیه زندگانی خودشان آزاد باشند شما وقتی که قدرت پیدا کردید هیچ چیز اشکال ندارد و تمام چیزها درست میشود آقای آقا سید یعقوب این یکی از آن مسائلی است که شما اشتباه میفرمائید

آقا سید یعقوب - اینها مربوط بماده هفتم نیست شیروانی - شما خودتان اول شروع کردید در ماده پنج راجع بماده چهار صحبت کردید حالا هم که ماده هفت مطرح است بنده در ماده شش صحبت میکنم تفاوتس بک ماده است اجازه بفرمایند تا عرض کنم یکی از معایب بزرگی که از متخصصین اقتصادی خارجی برای ما متصور است همین است که سرمایه همراهشان نیست مایک کارخانه کبریت سازی با قند سازی وقتی ایجاد کنیم و بکنفر متخصص هم سرش بگذاریم ابدأ فایده ندارد برای

اینکه او چه دلش سوخته است؟ او مستحق مواجبش است برای اینکه شما بک سرمایه بایک بازاری در مقابل بازاریش درست نمیکنید تا مجبور باشد کار بکند و تخصص نشان دهد. ولی وقتی سرمایه خودش همراه باشد سرمایه خودش علاقه دارد و جداً کار میکند و تا مؤسسات ما سرمایه خارجی متوسل نشوند و متخصصین خارجی نیاورند نمیتوانند تولید ثروت کنند و وضعیت ما همینطور را کد است. این یکی از آن مسائل اساسی است که باید بک روزی در آن بحث شود. این را هم بنده در خانمه عرض میکنم که ما اینقدرها تندر و نیستیم که معتقد باشیم چشمان را باز نکرده بک کارهائی بکنیم - خیر، ما باید در قضایا چشمان را باز کنیم و همانطور که عرض کردم بعضی چیزها است از قبیل راه آهن و هوا پیمائی و از این قبیل که نباید بخارجه داد (ولی همین هارا هم متأسفانه بک روزهائی دادند) این جور چیزهای مهم که تماس سیاست خارجی و سیاست نظامی مملکت دارد البته نباید بخارجه داد. ولی فلان سد بک کسی مینهد مثل آبشار پس دلمه می خواهد در بک طرف آن لوله بگذارد و آب بیاورد. و در بک طرف چراغ بکشد این اشکالی ندارد...

آقا سید یعقوب - بالاخره ماده هفت چه شد؟

شیروانی - راجع بماده هفت هم بنده مخالف خرید اموال صاحب امتیاز هستم که دولت بخرد و در این قسمت ها که اهمیتی ندارد و اشکالی نمی بینم فقط دولت باید بک ماده بیاورد و بگوید مطابق قوانین مملکتی اتباع ایران حق دارند از کلیه امتیازات استفاده کنند. این عقیده بنده است.

نایب رئیس - پیشنهاد ختم جلسه شده. بقیه مذاکرات می ماند برای روز یکشنبه

(مجلس مقارن ظهر ختم شد)